

”SLAGET OM SKOGEN” OPARTISK – MEN FÄLLDES FÖR TRE SAKFEL

Granskningsnämnden prövade vid sitt senaste möte flera program och inslag i SVT om den svenska skogen och skogsbruket, bland annat Vetenskapens världs programserie ”Slaget om skogen”. Programmen friades gällande kravet på opartiskhet och i huvudsak i fråga om saklighet. Dock fälldes de för tre sakfel. Dessutom prövades ytterligare tre SVT-ärenden vid mötet. Samtliga friades.

PROGRAMSERIE OM SKOGEN FÄLLDES FÖR BRISTANDE SAKLIGHET PÅ TRE PUNKTER

FÄLLT: *Vetenskapens värld: Slaget om skogen, del 1–4, SVT2, 2021-09-20, 09-27, 10-04 och 10-11* programserie om den svenska skogen och skogsbruk; fråga om opartiskhet och saklighet. Dnr. 21/03599.

Programserien *Slaget om skogen* var uppdelad i fyra avsnitt och handlade om brukandet av svensk skog ur ett antal aspekter och vilka konflikter som finns kring dessa. Varje program bestod av flera delar som behandlade olika ämnen.

SVT tog emot 49 anmälningar mot serien. Bland anmälarna fanns företrädare för skogsindustrin, branschorganisationer såsom Skogsentreprenörerna och intresseorganisationer såsom Lantbrukarnas Riksförbund (LRF). Anmälarna anförde sammanfattningsvis att serien var obalanserad och fientlig mot skogsbruk samt att det förekom ett antal sakfel i serien.

Granskningsnämnden konstaterar i sitt beslut att programserien belyste olika frågeställningar som förs i debatten om den svenska skogen. I programserien fick tydligt presenterade naturvårdare, experter och kritiker till det storskaliga svenska konventionella skogsbruket en framträdande roll. Nämnden konstaterar samtidigt att företrädare för det konventionella skogsbruket medverkade i programserien och gav sin syn, bland annat på hur skogsbruket kan förändras framåt. Sett ur ett helhetsperspektiv speglades i programserien olika intressen i skogsdebatten, bland annat biologiska, ekologiska och industriella, samt den stora efterfrågan på olika marknader av ett brett spektrum av produkter som tillverkas av trä. Nämnden konstaterar vidare att SVT genomgående i serien tydliggjorde vilka frågeställningar som är kontroversiella och vilka de huvudsakliga positioneringarna i debatten är i respektive del. Forskare och experter från olika sidor i skogsdebatten fick redogöra för sin syn på kalavverkad skog, koldioxidutsläpp och flera andra frågor som diskuteras. Nämnden anser att SVT:s utformning av programserien inte innebar ett otillåtet ställningstagande i debatten om skogsbruk. Inte heller valet av medverkande eller vad anmälarna i övrigt anförde om det övergripande upplägget medför att programserien strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

Programserien strider alltså inte mot kravet på opartiskhet och frias i huvudsak i fråga om kravet på saklighet. Följande tre inslag blev dock missvisande och strider mot kravet på saklighet:

- Ett inslag med en graf om avverkningsbar skog i programmet som sändes den 20 september 2021.
- Inslagen med en graf om naturskog som sändes i programmen den 20 och 27 september 2021.
- Inslagen om EU:s mål som sändes i programmen den 20 september och 4 oktober 2021.

Reportern sade i första och tredje programmet att EU har ett mål att Sverige ska skydda 30 procent av *skogen* respektive *skogsmarken* till år 2030. Det har av SVT:s yttrande framkommit att EU:s mål är att 30 procent av *naturen* ska vara skyddad år 2030. Mot bakgrund av att SVT uttryckligen refererade till

EU:s mål anser nämnden att användandet av orden skog respektive skogsmark i sammanhanget inte var korrekt och kunde ha betydelse för framställningen av hur väl Sverige uppfyller EU:s mål. Programmen strider därmed mot kravet på saktighet i denna del.

I ett inslag i första programmet som handlade om avverkningsbar skog visades en graf med Skogsstyrelsen som källa och i samband med detta hänvisade SVT uttryckligen till Skogsstyrelsens framtidsprognoser. Granskningsnämnden konstaterar att reportern beskrev scenariot för den avverkningsbara skogen fram till år 2110 uppdelat på åldersklasser. Grafiken som avsåg att illustrera Skogsstyrelsens prognos för avverkningsbar skog var dock rubricerad som *produktiv skogsmark*, vilket innefattar även annan typ av skog än avverkningsbar. Den felaktiga märkningen av grafiken gjorde att framställningen blev missvisande. Nämnden konstaterar därtill att den prognos som Skogsstyrelsen gjort inbegriper åldersklassen 140 år och uppåt, vilket saknades i grafiken i inslaget. Mot denna bakgrund anser nämnden att återgivningen av Skogsstyrelsens prognos blev felaktig och att inslaget därför strider mot kravet på saktighet. Nämnden noterar att det av handlingar i ärendet framgår att en ändring av grafiken gjorts i represssändningen av programmet och på SVT Play. Något beriktigande har dock inte gjorts i enlighet med bestämmelsen i radio- och tv-lagen.

I två inslag, i första respektive andra programmet, som handlade om att naturskogarna hade minskat i Sverige visades en graf med källa "Kontinuitetsskog enl. SLU/Artdatabanken". Av ärendet framgår att i den ursprungliga grafen från Artdatabanken användes termen *kontinuitetsskog* och att SVT i sin graf i inslagen bytt ut termen *kontinuitetsskog* till *naturskog*. Nämnden konstaterar att SVT varken i inslagen eller i sitt yttrande visat grund för att termen kunde bytas ut till naturskog och anser därför att återgivningen av Artdatabankens graf blev felaktig. Inslagen strider mot kravet på saktighet.

INSLAG OM UTSLÄPP AV SKOGSAVVERKNING FRIAT TACK VARE RÄTTELSE

FRIAT: Rapport, SVT1, 2021-09-26, kl. 19.30, inslag om skogsindustrins utsläpp och brukningsmetoder; fråga om opartiskhet och saktighet samt beriktigande. Dnr. 21/03712.

Inslaget handlade om att skogsforskare var oeniga kring hur skogen bäst skulle användas för att gynna klimatet. I inslaget intervjuades Stig Olof Holm, skogsforskare vid Umeå universitet, och Rolf Björheden, forskare vid Skogsfors (Skogsbolagens forskningsinstitut) om hur olika de ser på avverkning. Reportern sade bland annat följande: "Siffror från Naturvårdsverket och Riksskogstaxeringen visar att skogsindustrin, alltså allt från skogsavverkning till massa- och pappersindustri, släpper ut omkring 80 miljoner ton koldioxid per år. Det är långt mer än alla andra utsläpp i Sverige, trafiken inräknad. Men skogsindustrins utsläpp räknas inte in i vår officiella statistik. För hela den industrisektorn har nämligen ett undantag eftersom skogen ju samtidigt bidrar till ett bättre klimat."

En anmälare anförde att det i inslaget felaktigt framstod som att skogsindustrins utsläpp av koldioxid inte räknas in i den officiella statistiken eftersom industrin skulle vara undantagen det kravet. Anmälaren anser också att den påstådda utsläppsnivån om 80 miljoner ton koldioxid var felaktig och att uppgiften om att det var Naturvårdsverket som tagit fram siffrorna inte heller stämde.

SVT skrev i sitt yttrande att uppgiften om 80 miljoner ton kom från beräkningar som den medverkande skogsforskaren från Umeå universitet hade gjort utifrån underlag från många olika källor. Då SVT bedömde att detta inte framgick tillräckligt tydligt i det anmälda inslaget sändes i Rapport den 8 oktober 2021 kl. 19.30 ett förtydligande enligt följande: "Så ska vi korrigera en uppgift om en källhänvisning i ett inslag om skogsindustrin och dess utsläpp som sändes den 26 september. Vi berättade då att skogsindustrin släpper ut ca 80 miljoner ton koldioxid per år. Och den uppgiften kommer från forskare vid Umeå universitet och inte från Naturvårdsverket som sades i inslaget."

Granskningsnämnden konstaterar att inslaget handlade om att det fanns delade uppfattningar inom forskarvärlden om kalavverkningens nytta för klimatet. Nämndens konstaterade vidare att båda sidor kom till tals och att inslaget därför inte strider mot kravet på opartiskhet.

I påannonseringen till inslaget sade nyhetsuppläsaren att skogsindustrin i Sverige släpper ut 80 miljoner ton koldioxid per år. SVT uppger i sitt yttrande att siffrorna före sändning kontrollerats och bekräftats av flera sakkunniga. Mot denna bakgrund anser nämnden att SVT får anses ha gjort en tillräcklig saklighetskontroll och att inslaget därmed inte strider mot kravet på saklighet. Nämnden konstaterar vidare att det i inslaget felaktigt sades att källan till uppgiften om utsläpp på 80 miljoner ton koldioxid var Naturvårdsverket och Riksskogstaxeringen. Mot bakgrund av att SVT sände en rättelse som i tillräckligt hög grad korrigerade felet strider inslaget inte mot kravet på saklighet.

INSLAG OM SKOGSBRUKSKRITIK I MORGONSTUDION OCH RAPPORT FRIADES

FRIAT: *Morgonstudion*, kl.06.00 och *Rapport*, kl. 18.00, SVT1, 2021-10-05, inslag om EU-kritik mot svenskt skogsbruk; fråga om opartiskhet och saklighet. Dnr. 21/03844.

Inslagen var likalydande och handlade om att EU-kommissionen riktade kritik mot Sverige för det svenska skogsbrukets kalhyggen, som enligt kommissionen skadade EU:s klimatarbete och den biologiska mångfalden. I inslagen visades delar av *Vetenskapens världs* intervju med EU:s miljökommissionär Virginijus Sinkevicius. Reportern sade bland annat följande: "Ett motiv till EU:s nya strategi om skogen är en ny studie om hur snabbt skogen avverkas. Det land som står för den största delen av Europas skogsavverkningar är Sverige. De senaste nästan 20 åren har den avverkade skogsytan i Sverige ökat med 36 procent. Den nya studien ligger till grund för Virginijus Sinkevicius kritik av det svenska skogsbruket, med kalhyggesavverkningar som släpper ut stora mängder koldioxid."

Anmälarna anförde sammanfattningsvis att det i inslagen hävdades att det avverkas betydligt mer skog i Sverige än vad officiell statistik visade. Vidare hänvisade SVT till en studie i tidskriften *Nature*, som fått omfattande och samlad kritik från forskare, utan att redovisa kritiken eller att artikeln senare har reviderats. I inslagen gavs spridning till en felaktig studie och SVT fick det att låta som att den fakta som presenterades i artikeln var sann, menade anmälarna.

Granskningsnämnden konstaterar att inslagen handlade om EU-kommissionens kritik mot det svenska skogsbruket samt EU:s uppfattning om att kalhyggen skadar EU:s klimatarbete och den biologiska mångfalden. I inslagen nämndes att en ny studie om skogens avverkningstakt ligger till grund för denna kritik. Det förhållande att SVT i detta sammanhang inte redogjorde för den kritik som studien fått och debatten som följt publiceringen medför inte att inslagen strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

SAKLIGT OM SOCIALTJÄNSTENS HANTERING AV HEDERSRELATERAT VÅLD

FRIAT: *Rapport*, SVT1, 2021-12-06, kl. 18.00, och *Aktuellt*, SVT2, 2021-12-06, inslag om socialtjänstens hantering av hedersrelaterat våld; fråga om saklighet. Dnr. 21/04719

Inslagen handlade om att flickor som flydde undan hedersvåld spärrades in på statliga ungdomshem, så kallade SiS-hem. Påannonseringen i *Rapport* löd: "SVT har granskat hur myndigheterna hanterar hedersvåld mot barn och unga. Unga flickor utsatta för hedersvåld spärras in på låsta ungdomshem för att skydda dem från sina familjer. Det kan SVT avslöja."

I inslagen skildrades situationen för en flicka som kallades Aisha, som hade låsts in på låsbar enhet på grund av hedersvåld från familjen. Reporter: "När socialtjänsten omhändertog Aisha skickades hon till ett låst statligt ungdomshem, SiS. Inte för att hon gjort något fel, utan för att det fanns höga murar. Och, som de sa, så att familjen inte skulle hitta henne och 'ta henne'."

Inslagen anmäldes av två personer som ansåg att det i inslagen inte framgick att man blir inlåst på ungdomshem utifrån beteende och inte utifrån bristande föräldraförmåga. Därmed ansåg anmälarna att inslagen stred mot kraven på saktlighet och gav "en felaktig bild av socialtjänsten".

SVT skrev i sitt yttrande bland annat att det stämmer, såsom anmälarna skriver, att det inte ska gå att sätta hedersutsatta på ett låst statligt ungdomshem (SiS) på grund av familjens problem. Det ska ta stopp vid bedömning av socialnämnden och det ska inte gå att omhänderta ungdomar på låst enhet enligt paragraf 3 i LVU (lagen om vård av unga), med hänvisning till "eget beteende", när det i själva verket handlar om föräldraförhållanden. Men det redaktionen kunde visa i sin granskning var att det lagrum som finns inte alltid efterlevs.

Granskningsnämnden skriver i sitt beslut att det av inslagen framgick att det kunde diskuteras om placeringarna var lämpliga bland annat med hänsyn till den aktuella gruppens behov av skydd och stöd. Vad anmälarna har anfört om att barn och ungdomar som placeras på låsbara enheter är omhändertagna på grund av eget beteende enligt 3 § LVU medför enligt granskningsnämndens mening inte att inslagen blev missvisande på ett sätt som strider mot kravet på saktlighet.

FÖRTYDLIGANDE OM DÖDSTAL I FUKUSHIMA FRIADE INSLAG I MORGONSTUDION

FRIAT: Morgonstudion, SVT1, 2022-01-21, kl. 7.30 och 2022-01-25, kl. 9.00, inslag om katastrofen i Fukushima och ett förtydligande; fråga om opartiskhet och saktlighet, samt beriktigande. Dnr. 22/00204 och 261.

Inslaget var ett bildsatt telegram som handlade om att människor nu tilläts flytta tillbaka till Futaba, som var den sista ödebyn i japanska Fukushima. 15 personer hade valt att flytta tillbaka till byn som före jordbävningen och härdsmltan 2011 hade 5600 invånare. I slutet av inslaget sades: "Katastrofen i Fukushima ledde till att över 18 400 människor förlorade sina liv eller klassades som saknade."

Efter att redaktionen uppmärksammats på att inslaget kunde tolkas som att det var kärnkraftsolyckan och härdsmltan som orsakat det stora dödstalet valde man att några dagar senare sända ett förtydligande. Den löd: "I vår sändning i fredags så sas att katastrofen i Fukushima ledde till att över 18 400 personer förlorade sina liv eller klassades som saknade. Rätt är att jordbävning och en efterföljande tsunami skapade härdsmlta i kärnkraftverket i Fukushima, och att katastrofen *totalt* sett krävde över 18 400 liv."

Inslaget och förtydligandet fick tillsammans 36 anmälningar. Sammanfattningsvis menade anmälarna att inslagen var vilseledande och gav sken av att det stora dödstalet berodde på olyckan i kärnkraftverket. Anmälarna ansåg att SVT därmed hade tagit ställning mot kärnkraftverk.

SVT skrev i sitt yttrande att telegrammets fokus var nyheten att människor, efter saneringar av radioaktiva ämnen, återigen tilläts bosätta sig i området runt Fukushima. Uppgiften om att över 18 400 människor omkom och klassades som saknade efter katastrofen var korrekt och gällde hela den händelsekedja som utlöstes av jordbävningen 2011, vilket dessutom förtydligades i en senare sändning.

Granskningsnämnden skriver i sitt beslut att det i inslaget som sändes den 21 januari framställdes som att kärnkraftsolyckan i Fukushima orsakade att 18 400 personer dog eller klassades som saknade. Mot bakgrund av att SVT sände ett förtydligande fyra dagar senare där det tillräckligt tydligt framgick att uppgiften om antalet döda och saknade syftade på hela katastrofen som omfattade såväl jordbävningen och den efterföljande tsunamin som kärnkraftsolyckan stred inslaget inte mot kravet på saklighet. Vad anmälarna anfört i övrigt medförde inte heller att inslaget stred mot kravet på opartiskhet.

EJ OSAKLIGT ATT SÄGA ATT DJOKOVIC INTE VELAT UPPGE OM HAN VAR VACCINERAD

FRIAT: Morgonstudion, SVT1, 2022-01-14, kl. 8.30, inslag om en tennisspelare; fråga om saklighet. Dnr. 22/00124

Inslaget var ett bildsatt nyhetstelegram. Nyhetsuppläsaren sade följande: "Nyss kom också nyheten att den australiska regeringen drar in tennisspelaren Novak Djokovics visum. Det här uppger immigrationsministern, -ministeriet ska jag säga. Och den serbiska världsettan utvisas nu från landet och missar Australian Open. Bakgrunden är att Djokovic inte velat uppge om han är vaccinerad eller inte. Och det har i sin tur gett flera turer om han får vistas i landet eller inte."

Anmälaren menade att det uppgavs felaktigt i inslaget att Djokovic inte velat uppge om han är vaccinerad eller inte. Anmälaren bifogade bland annat en länk till en artikel där en transkriberad version av Djokovics förhör med den australiensiska gränspolisens vid inresan till landet återgavs. Djokovic svarade där gränspolisens tydligt två gånger att han inte var vaccinerad.

SVT skrev i sitt yttrande bland annat att den serbiska superstjärnan under en längre tid inte ville kommentera offentligt huruvida han vaccinerats mot covid-19 eller inte, vilket flera internationella medier hade rapporterat om. Djokovic hade bland annat sagt: "I will keep the decision as to whether I'm going to get vaccinated or not to myself. It's an intimate decision... (...) I don't want to be labelled as someone who is against or who is for vaccines. I'm not going to answer the question ... and hope that everyone will respect that."

Granskningsnämnden konstaterar i sitt beslut att det korta nyhetstelegrammet handlade om att Djokovics visum dragits tillbaka och att han därför skulle utvisas ur Australien. Nyhetsuppläsarens uttalande om bakgrunden till händelsen medför inte att framställningen i sin helhet blev missvisande på ett sätt som medför att inslaget strider mot kravet på saklighet. Vid sin bedömning har nämnden beaktat vad SVT anfört om att Djokovic under en längre tid inte velat kommentera sin vaccinstatus offentligt.

Informationsbrev från SVT Programetik, Sveriges Television, 105 10 Stockholm

E-post: programetik@svt.se, Tel: 08-784 56 78

Om du fått detta infobrev står du även på e-postlistan för nästa.

Nya SVT-prenumeranter kan anmäla sig till programetik@svt.se!